

"Vicdanında bulunan bütün emel ve istidatlarının tohumları bir şecere-i tûbâ gibi neşvünemaya başlar, ebed memleketine doğru hareket eder, gider." Emel ve istidat tohumlarının neşvünema olarak ebed memleketine gitmesi, ne demektir?

"Ve keza, iman, Şems-i Ezelîden ihsan edilmiş bir nur olduğu gibi, saadet-i ebediyeden de bir parıltıdır. Ve o parıltıyla, vicdanında bulunan bütün emel ve istidatlarının tohumları bir şecere-i tûbâ gibi neşvünemaya başlar, ebed memleketine doğru hareket eder, gider."(1)

Anne karnındaki bir bebeğe, **"Bu el, ayak, göz ve kulağı bu daracık anne rahminde kullanabiliyor ya da geliştirebiliyor musun?"** diye sorulsa, bebek hâl dili ile **"Bu cihazlar bu daracık karın için değil dünya için bana verilmiş."** diyecek.

Benzer bir durum insan ile dünya için de geçerlidir. İnsanın sahip olduğu **ruh, kalp, akıl, latife** ve **diğer manevi duygular** o kadar geniş ve o kadar ucu açık ki dünya rahmine sığması, dünya ile doyuma ulaşması asla ve kata mümkün değildir.

Mesela, insanın en büyük emeli en muazzam arzusu, aşk-ı beka olan sonsuz yaşama isteğidir. Bu duygu, ancak ebedi alem olan ahiret ile mutmain olabilir. Dünyanın gelip geçici olan hiçbir lezzeti, hiçbir inaniş ve durumu bu duyguyu tatmin edip doyuma ulaşmasına vesile olamaz. Bu duygu ancak iman ve ahiret inancı ile gelişip tatmin olabilir.

Yani insanın manevi duygu ve latifelerinin yönü dünyaya değil ahirete bakıyor, oraya gitmek istiyor. Bu duyguları dünyanın sönük ve geçici meşguliyetleri ile heba edip çürütmek akıl kârı değildir. Mesela kapitalizm, komünizm, materyalizm gibi beşeri dinler, insanın ruhuna ve kalbine vahşetten başka ne verebildiler.

İnsanın bu gibi manevi duygularının gelişmesi ve ukbaya yönelmesi, ancak iman ışığı, ibadet suyu ve takva toprağı ile mümkün olabilir. Yoksa bu duygular boşuna ve faydasız çürüyüp gidecekler. Bu konuda Üstadımızın şu değerlendirmeleri çok şayan-ı dikkattir:

"Mesela, aklın bir hizmetkârı ve tasvircisi olan kuvve-i hayaliyeye

denilse ki, 'Sana bir milyon sene ömürle saltanat-ı dünya verilecek; fakat âhirde mutlaka hiç olacaksın.' Tevehhüm aldatmamak, nefis karışmamak şartıyla, 'Oh' yerine 'Ah' diyecek ve teessüf edecek. Demek, en büyük fâni, en küçük bir alet ve cihazat-ı insaniyeyi doyuramıyor."

"İşte bu istidattandır ki, insanın ebede uzanmış emelleri ve kâinatı ihata etmiş efkârları ve ebedî saadetlerinin envainına yayılmış arzuları gösterir ki, bu insan ebed için halk edilmiş ve ebede gidecektir. Bu dünya ona bir misafirhanedir ve ahiretine bir intizar salonudur."(2)

Dipnotlar:

- 1) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Sûresi, 3. Ayetin Tefsiri.](#)
- 2) bk. [Sözler, Onuncu Söz, On Birinci Hakikat.](#)